

MENINGER

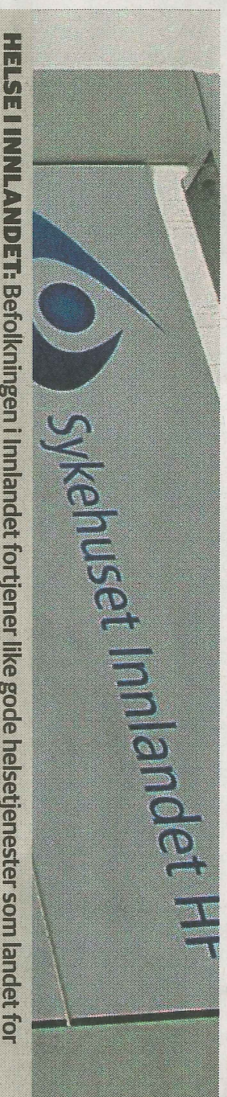
Alle innlegg må leveres som e-post til mening@hamar-dagblad.no

SI DIN MENING!

Innlegg på trykk skal være signert med fullt navn.

Anonymt innlegg godtas bare unntaksvis, når det kan underbygges med helt spesielle behov for å være anonym. Skriv kort.

Innlegg som er kortere enn 280 ord slipper først fram i køen.

HELSE I INNLANDET: Befolkningen i Innlandet fortjener like gode helsefremmer som landet for øvrig, skriver Astrid Millum.

Vår beste mulighet

Astrid Millum
Divisjonsdirektør Rehabilitering og rehabilitering Sykehuset Innlandet

Vi har hundrevis av ulike dialekter i Noreg, som vi vanlegvis deler inn i fire store hovudområde: austnorsk, vestnorsk, trøndsk og nordnorsk. Dei fleste vil relativt lett kunne plassere ein språkbrukar innanfor desse fire landsdelane, og mange vil også kunne plassere enkeltpersonar i konkrete regionar eller byar og tettstader ut ifrå bestemte målmerke.

I tillegg til alle dialektene har vi to offisielle norske skriftspråk, og dei fleste av oss snakkar som regel ikkje på same måte som vi skriv. Likevel er det fleire og fleire som tilpassar talespråket sitt til skriftspråket - dei normerer. Det er då først og fremst snakk om ei normering mot bokmål. Mange ser på skriftspråket som det mest korrekte språket, mens ulike talemål er degenererte eller mindre høvverdige språkformer.

Innanfor norsktaget studerer ein både dialekter og sosiolekter, dvs. talemålsvariantar som er eit resultat av ulike sosiale omstende. Dei fleste har hatt litt dialektkunnskap på skolen og i det minste lært litt om målmerke som kjennetilknar den lokale dialekta, og kanskje også korleis dialekta skil seg frå bokmål eller nynorsk. Det mange sikkert ikkje har tenkt så mykje over, er at ein også hadde dialekter i mellomalderen, og at ein faktisk også kan studere forholdet mellom skriftspråk og talemål på 1200-talet.

Ein av dei som har undersøkt skriftspråket og talemålet i mellomalderen, var språkforskaren Didrik Arup Seip, som skreiv om dette i Bl.a. «Nye studier i norsk språkhistorie» (1954). Det interessante er at ein også i mellomalderen kan påvise at skriftspråket kunne påverke talespråket. Dette kunne ein t.d. sjå når eldre, «stivare» former blei brukt i visse samanhengar, når ein visste at desse ikkje lenger var i bruk i vanleg talespråk. Seip meiner t.d. at verbformer som «kastet» og «hoppet» må vere lesformer, og at eit slikt

Befolkningen i Innlandet fortjener like gode helsefremmer som landet for øvrig. Jeg har stor tro på at et nytt hovedsykehus vil samle høy kompetanse i robuste fagmiljøer. Dette er vår beste mulighet til å gi spesialiserte tilbud av høy kvalitet til pasientene.

Denne måneden legger flere virksomhetsområder fram sine forslag til utviklingsplaner for styrer i Sykehuset Innlandet. Det vil bli invitert til en bred høringsrunde før dokumentene sluttbehandles til høsten. Delplanene blir en del av foretakets langsiktige strategi, sammen med vedtaket om hovedsykehus i Strategisk fokus 2025.

En av disse delplanene beskriver veien framover for det fagområdet jeg representerer, som er habilitering og rehabilitering. Vår pasienter er mennesker som er født med skader eller sykdommer, eller som har ervervet kroniske tilstander. Dette er pasienter som har en langvarig, nedsett funksjonsevne. Denne gruppen gjør en viktig del av jobben selv. Spesieltstelsjetjenestens oppgave er å bidra til at pasientene kan mestre dagliglivet og delta i samfunnet.

Det er i dag åtte akuttisykehus i Innlandet, hvorav seks somatiske og to psykiatriske. Ingen andre helseforetak har fordelt akuttfunksjoner på så mange steder. Sykehuset Innlandet har i tillegg om lag 40 andre adresser med ulike typer virksomhet. Habilitering og rehabilitering driver pasientbehandling på fem av disse.

En slik spreddning gjør det utfordrende å tilby et fullt og likeverdig pasienttilbud. Hvert av behandlingsstredene består av et mindre antall, høyt kvalifiserte fagpersoner med ansvar for mange spesialiserte kompetanseområder. Ved å samle disse fagmiljøene, vil vi kunne skape mer robuste enheter med bredere kompetanse. Jeg tror at vi på denne

måten tilrettelegger bedre for fagutvikling og forskning.

Å rekruttere medarbeidere med høy kompetanse er en forutsetning for å skape et godt tilbud til pasientene. Vi ser tendenser til at fagfolk søker seg til større enheter, der det er bedre utviklingsmuligheter, og der flere kan lære av hverandre. Hensynet til rekruttering av dyktige medarbeidere peker tydelig i retning av faglig samling.

Etter mitt syn, vil det beste for fagområdet være en samlokalisering med den øvrige spesialisthelsetjenesten i ett felles sykehus. Dette vil gi en betydelig gevinst for pasientene. Mange har kompliserte og sammensatte tilstander, som ikke bør behandles isolert. Vi vil kunne gi disse en mer helhetlig behandling ved en felles arena for flere spesialiteter, som indremedisin, nevrologi, pediatri og psykiatri. I et nytt sykehus ser vi muligheten til å oppnå god samhandling mellom fagområdene.

Ved å knytte habilitering og rehabilitering til det nye hovedsykehuset, oppnår vi også bedre fysiske forutsetninger for god pasientbehandling. For å lære seg å mestre en aktivitet eller gjenvinne en tappt funksjonsevne, trengs trening under gode forhold. Det er det krevenne å oppnå ved dagens behandlingsteder, der lokalene er gamle, lite hensiktsmessige og har store vedlikeholdsbekostninger.

For å se hele bildet av framtidens helsetjenester, er det nødvendig å belyse den nye rollefordelingen mellom sykehus og kommuner. Samhandlingsreformen legger opp til at den kommunale helsetjenesten og lokalmedisinske sentre i større grad skal drive kontroll, oppfølging og pleie. Sykehusene skal stille diagnoser, drive utredning og gi spesialisert behandling. Denne modellen kaller på en sentralisert og spisssett spesialisthelsetjeneste. Sykehuset Innlandets satsing mot ett felles sykehus ved Mjøsbrua er Samhandlingsreformen i beste praksis.

«leespraak» er mest typisk for byane. Dei fleste norske dialektene har jo «kastar» og «hoppa» i dag.

Eitt lyddenomen i norsk var at m gjerne gjekk over til nn, derfor seier ein gjerne «honn» eller «konn» (eventuelt med palatalisering hønn, kōinn).

Likevel skriv vi «horn» og «korn» den dag i dag og har også desse formene som «standarduttale». Språkforska-

rane meiner dette kan ha med skriftspråkåvverka talemål å gjere.

Ein hadde ikkje eitt felles skriftspråk på 1200-talet, sjølv om ein kan snakke om ei idealisert norm. Det fanst fleire skriveseintum i Noreg, og det er mogleg å sjå dialektmislagn i diplom og andre tekstar frå dei ulike regionane. Ein har t.d.

Oslo og Tønsberg som representantar for austnorsk, Bergen

vestnorsk og Nidaros/Trondheim for trøndsk. Det er rimelig å tru at ein allereie på 1200-talet ville kunne plassere ein språkbrukar innanfor dei store landsdelane, sjølv om vi gjerne seier at dagens dialekter blei etablerte på 1500-talet.

Det kan elles nemnast at ein skriv «ek» på gammalnorsk (for «egg»), sjølv om ein allereie den gongen brukte «jæk» (seinare «jeg») i mange austnor-

skede dialekter. I dag skriv ein «jeg» på bokmål, men det er faktisk ingen som uttaler ordet slik det er skrive. Det vil nok alltid vere eit visst misforhold mellom talespråk og skriftspråk.

Pressens faglige utvalg
PRFU

Hamar Dagblad arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt. 17,
Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf.: 22 40 50 40
E-post: pfu@presse.no

13 timers arbeidsdag fjerner ikke tidsklemma

Anette Trettebergstuen
Arbeidslivspolitisk talsperson for Arbeiderpartiet

Høyre og Frp sammen med NHO har i lang tid jobbet for å finne ulike argumenter for å svekke de gode arbeidsordningene vi har i Norge. Det siste argumentet nå er at arbeidsordningene er årsaken til deltidssfella. Jeg er enig i at den høye andelen av kvinner som arbeider ufriwillig deltid er en utfordring. Men verken årsaken til eller løsningsen på denne utfordringen er å gi arbeidsgiver større makt til å pålegge lengre arbeidsdager med mer kveld og helgejobb.

Loven setter klare rammer for arbeidstiden, og det er det gode grunner til. Reglene skal beskytte arbeidstakerne og bidra til en god balanse mellom arbeid og fritid, nettopp slik at både mødre og fedre kan bruke tid på barna sine. Samtidig er ikke loven så firkantet og framstille det. Allerede i dag er det mulig å avtale arbeidstider som gjør at du kan ha kortere tid på dagen og så ta det igjen etter at barna har lagt seg. Men Arbeiderpartiet er opptatt av at arbeidsgiver ikke ensidig skal kunne pålegge arbeidstaker å jobbe på denne måten.

Høyre, Frp og NHO sine påstander om at arbeidstidene hindrer likestilling i arbeidslivet vinner også om lite forståelse for hverdagen til vanlige arbeidsfolk. De ser helt bort fra at de fleste kvinner jobber innemfor omsorg, barnehage og skole. Disse kvinnene har ikke muligheten til å ta med seg pasienten eller eleven hjem for å jobbe noen timer etter at barna har lagt seg.

Faktum er at det er vanskelig å få fatt i hva høyresiden mener bør gjøres med loven når de skriver at arbeidstidsbestemmelserne bør mykes opp. Sist gang bestemmelsene ble «myket opp» var i 2005 da